

Bibliografia

POESIES (1874-1925), de *Jacint Torres i Reyetó*, 1926. Barcelona. Impremta «La Renaixença». — Fins ara, fa poc traspasat aquest poeta del nostre benemèrit vuitcents, no s'ha aplegat la seva obra en volum. Només es coneixia dispersa per revistes i en les col·leccions dels Jocs florals. Al seu fill i al senyor Artur Masriera deuen les lletres catalanes l'aparició d'aquest llibre, que, si altra cosa no, té un bell valor retrospectiu.

«Els crítics i la gent d'ara—diu el proemista, senyor Masriera—no sentiran l'entusiasme que per la producció de Torres i Reyetó sentim sos companys i contemporanis». Es gairebé segur. Avui, com el mateix proemista reconeix, imperen altres gustos literaris que els que eren en voga en ple vuitcents. Però cada dia va fent-se més extens un ambient de respecte per l'obra dels primers artífexs de la nostra literatura renaixent i llur obra té, pels catalans d'avui, més que una valor intrínseca de peça literària, una venerable valor documental.

Dins els temps de la renaixença literària difícilment podien produir-se obres definitives. Mancava al literat una primera matèria perfecta o depurada. Perquè aparegués una obra mestra, calia una potentíssima genialitat literària. Amb tot, la nostra renaixença va produir-ne. Però no tota l'obra dels escriptors renaixentistes, tot i que en deixaren molta de remarcable, ateny límits gloriosos.

Masriera ens diu que Torres i Reyetó era un pacient llimador de la seva obra, en la part lingüística. Cal pensar, doncs, que els seus poemes haurien estat, eixits en un període més acostat que el seu al de la fixació, d'una puritat gramatical exemplar. A nosaltres ens sembla que la lírica de Torres i Reyetó no arriba, en molts aspectes, a l'altitud d'altres mestres de la seva època. Al nostre judici, els poemes encabuts en la secció «La Seu de Barcelona» són particularment remarcables, així com algun dels que figuren en la de «Romanceret històric».

L'edició, impecable i bella. Tothora cal fer l'elogi dels llibres que surten sota la cura dels mestres vuitcentistes. Aquest volum és ornat amb un bell carbó del fill del poeta, senyor Ramir Torres.—J. S.

HISTOIRE DE LA NATION FRANÇAISE, dirigida per *Gabriel Hanotaux* de l'Académie Française. Tome I. *Introduction Générale*.—*Géographie Humaine de la France* premier volume par *Jean Brunhes*. Illustrations d'Auguste Lepère.—Gabriel Hanotaux ens dóna, en l'introducció d'aquest volum primer de la seva Història de la Nació Francesa, la concepció que la història de la seva terra li mereix: «Le point de vue de l'Histoire change à chaque génération; chaque génération doit écrire sa propre «Histoire de France». Homenatja els col·laboradors desapareguts i això li dóna avinentesa per assenyalar la naturalesa d'aquesta col·laboració. Sentència en la capçalera d'un dels apartats «A histoire nouvelle, métho de nouvelle» i en donar les característiques d'aquesta nova his-

tòria diu que serà enciclopèdica, narrativa i artística. Exposa el significat que dona a cada un d'aquests mots, sobre els quals basa l'originalitat de la seva concepció.

La «Histoire de la Nation Française» restarà dividida en: Geografia humana, a càrrec de M. Jean Brunhes; Història política, subdividida en Els orígens, a càrrec de M. P. Imbart de La Tour, L'edat clàssica, a càrrec de M. Louis Madelin i l'Història contemporània, a càrrec de M. G. Hanotaux; Història de la Literatura francesa, subdividida en La literatura francesa en llatí per M. Picavet, Les cançons de Gesta per M. J. Bédier, La literatura en francès a l'edat mitjana per M. Jeanroy, La literatura moderna per M. F. Strowski; Història militar, pel general Colin i el coronel Reboul; la Història diplomàtica per M. René Pinon; La Història econòmica i social per M. Henri Moysset; La Història de l'Art a França per M. Louis Gillet; La Història religiosa per M. Georges Goyau; La Història de les ciències, subdividida en Història de les ciències matemàtiques pures i astronòmiques per M. Pierre Boutroux, Història de les ciències físiques per M. Charles Fabry, Història de les ciències químiques per M. Colson, Història de les ciències biològiques per M. Caullery i, per fi, Filosofia de les ciències per M. Emile Boutroux i M. René Lote.

La manca d'espai ens priva de resencionar com caldria el concepte modern d'història que sustenta el senyor Hanotaux; no obstant, l'enumeració que havem feta de matèries, deixa entreveure alguna cosa de la nova formulació.

En un segon capítol de la mateixa introducció, l'autor «situa» França entre els altres pobles i té comentaris per cada un dels pobles veïns, diu «pour bien connaître ce peuple si sociable, il convient de le circonscrire, de le situer parmi les autres peuples; car, comment l'isoler de ses voisins, ses parents, les membres de la grande famille européenne, qui sont par lui ce qu'il est par eux?»

Hanotaux té massa present el fet de la gran guerra, cedeix a aquesta massa transcendència dins la història. En acabar de llegir la introducció de l'il·lustre acadèmic francès, hom té l'impressió que un món tot diferent comença amb la victòria de França. I, tanmateix, els pocs anys transcorreguts són una mica alligonoros en aquest aspecte.

En el fons, la concepció d'història d'Hanotaux no és res més que el concepte nacionalista, desenrotllat amb veritable esplendor, mercès a les possibilitats d'un gran nombre de valuosos col·laboradors.

La resta del volum, unes 500 pàgines, conté el llibre primer de la «Géographie Humaine de la France» de Jean Brunhes. Heus ací un altra concepció tota particular, si es tenen en compte els mètodes vells de la geografia. Brunhes aplica a la Geografia el mètode nacionalista que Hanotaux exposa en la seva concepció enciclopèdica de la història. Brunhes és un gran geògraf qui, en la seva anterior «Géographie Humaine», donà una mestrivola ordenació dels mètodes geogràfics introduïts a França per Vidal de la Blanche. Tot factor geogràfic és una realitat que ha contribuït a la formació del poble; millor, d'un poble. Brunhes aplica els seus mètodes a la Nació Francesa i cerca tots els seus aspectes geogràfics i la seva història, considerant-los com a fets coordinats que han deixat el seu segell en l'esperit i en l'imatge de l'home de França. Assenyala també la diversitat de races originàries i de quina manera s'ha arribat a la formació del poble francès i de la nació francesa.

En la segona part, Brunhes parla extensament del tema regional. Havem cuitat a

veure si li passava per alt la particularitat rossellonesa i cerdana. Seria sobrer esmentar el nostre doble interès. Diu el professor de col·legi de França: «Le Roussillon est catalan de peuplement et de langue» i transcriu de l'obra *Les Pyrénées méditerranéennes* de Sorre: «C'est ici (en el coll de Leucata) le contact de deux nations. Malgré les changements de frontière, malgré l'action de notre centralisation française, on sent qu'on a quitté la terre des Gavaches pour entrer dans un monde nouveau. Un autre type humain apparaît, plus rude, plus concentré. Aux molles inflexions des patois languedociens succède l'énergique brièveté du catalan. Tout change, les hommes et les choses... La limite ne doit pas être cherchée plus au Sud dans les Pyrénées, elle est ici... Après Leucate, commence une autre région qui n'est pas encore l'Espagne, mais qui en est la Marche, la Catalogne».

Altrament França, com el nostre país, no té pas una divisió administrativa d'acord amb les dades geogràfiques. Brunhes sembla molt interessat en aquest problema. Després del primer capítol informatiu, en altres dos estudia l'evolució de les regions dins la història; ells ens venen titolats «Exemples caractéristiques des vicissitudes d'anciennes divisions et dénominations territoriales» i «La division en départements: Origines, principes, critiques».

Les províncies o regions neixen o reneixen a grat dels esdeveniments, tenen existència sense que nosaltres les fem. Els Estats poden crear divisions artificials i arbitràries, però no tenen cap força damunt dels pobles agermanats per la tradició i les característiques naturals. L'autor de «Geographie Humaine de la France» mira, no solament com a possible, sinó com a legítim i normal, un nou agrupament de la seva terra, en grans unitats regionals.

Tres capítols completen encara aquesta segona part de l'obra, en un d'ells s'estudien els tipus regionals de cases i es dona una carta general de teulades, així com altres de parcials de tipus de cases i teulades. En els altres dos s'estudien els tipus de poblament i la corresponent distribució; es donen, així mateix diverses cartes que mostren exemples de diferents classes de poblament.

El volum resta clos per un epíleg. Segons ell, la geografia regional és fonamentada, per una banda, en l'evolució històrica de les divisions administratives i, per l'altra, en els gèneres de vida dels habitants de les diverses regions expressades en les formes de casa i de poble. Assenyala simplement dues menes de regions: geogràfiques i històriques.

Les regions geogràfiques corresponen a unitats que en tots els aspectes tenen caràcters comuns, en conjunt tendeixen a ésser homogènies. Són entitats naturals.

Les regions històriques són, al contrari, compostes d'unitats naturals desiguals. Són heterogènies. Han estat transformades en unitats polítiques per voluntat humana.

A continuació M. Brunhes advoca per una nova divisió regional de França i s'extén en consideracions d'ordre econòmic entorn d'ella. Diu: «les provinces à créer ne sont pas les anciennes provinces, mais des régions neuves». La regió futura deu ésser adaptada a les condicions naturals i humanes del país. El progrés humà tendeix a fer passar la naturalesa i la terra del seu estat propiament geogràfic, a un estat històric, a la vegada econòmic i polític.

El primer volum de la «Histoire de la Nation Française» conté nombroses il·lustracions en negre i en colors d'Auguste Lepère.—I.